

คู่มือ ความรู้ด้านกฎหมาย

เรื่อง
เช็ก

บทนำ

ธุรกรรมทางการเงินของธนาคารมีหลากหลาย ทั้งการให้สินเชื่อ การรับฝากถอนเงิน ซึ่งธุรกรรมดังกล่าวต้องทำภายใต้กรอบของกฎหมายในแต่ละเรื่อง โดยเฉพาะเกี่ยวกับตัวเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน อันรวมถึงเช็ค ซึ่งหากพนักงานผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจโดยถ่องแท้ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน และภาพลักษณ์ของธนาคารในที่สุด

ฝ่ายกฎหมายจึงได้รวบรวมสาระสำคัญของกฎหมาย ข้อหารือต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่ได้รับแจ้งจากสาขาจัดทำเป็นคู่มือเบื้องต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ตามที่กฎหมายกำหนด ไม่เป็นโมฆะ ไม่เกิดความเสียหายเมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานของสาขา ในขั้นแรกสาขาจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนในระเบียบวิธีปฏิบัติปกติให้ครบถ้วนก่อน

ฝ่ายกฎหมาย

สารบัญ

บทที่ 1	สาระสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับธนาคาร	7
	1.1 ประเภทของเช็ค	8
	1.2 การโอนเช็ค	11
	1.3 เช็คขีดคร่อมและเช็คไม่ขีดคร่อม	15
บทที่ 2	ข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ของธนาคาร	20
บทที่ 3	ถาม - ตอบปัญหาที่พบบ่อย	29
บรรณานุกรม		

สาระสำคัญของ เช็ค

1

เช็ค เป็นตราสารโดยผู้ออกเช็คมีคำสั่ง
แน่นอนให้ธนาคารใช้เงิน เป็นจำนวนตามที่ระบุให้แก่
บุคคลอีกคนหนึ่ง (ป.พ.พ. มาตรา 987)

ธนาคาร จะต้องพินิจพิเคราะห์ในการรับเปิดบัญชี
เงินฝากกระแสรายวันกับลูกค้าประเภทนี้มากกว่า
ประเภทอื่น โดยอาจมีการพิจารณาถึงประวัติของ
ลูกค้าโดยเฉพาะประวัติการใช้เช็คของธนาคารอื่น ๆ
ด้วย

เมื่อลูกค้ามาเปิดบัญชีไว้กับธนาคาร การจะ
เขียนเช็คสั่งจ่ายเงินออกจากบัญชีของตนก็ต้องใช้
แบบฟอร์มเช็คที่ธนาคารมอบให้ ห้ามใช้เช็คแบบ
ฟอร์มอื่นโดยไม่ได้ตกลงกับธนาคาร ธนาคารจะคืน
เช็คนั้น ๆ ทันที

1.1 ประเภทของเช็ค

มีด้วยกัน 2 ประเภทคือ

(1) **เช็คผู้ถือ** คือเช็คที่ทางธนาคารต่าง ๆ ออกแบบไว้เพื่อจุดประสงค์ให้ผู้ส่งจ่ายเช็คโดยระบุชื่อผู้รับเงินหรือไม่ระบุชื่อผู้รับเงินก็ได้

ธนาคารในบ้านเราได้ออกแบบเช็คจ่ายผู้ถือ โดยมีสาระสำคัญอยู่ที่ช่องว่างที่ให้ผู้ส่งจ่ายเช็คกรอกเพื่อระบุผู้รับเงิน ดังนี้ “จ่าย.....หรือผู้ถือ (or bearer)”

เช็คแบบนี้ผู้ส่งจ่ายจะส่งจ่ายโดยไม่กรอกอะไรลงในช่องว่าง “จ่าย.....หรือผู้ถือ” เพียงแต่กรอกจำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวหนังสือแล้วลงลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย ก็ถือว่าเช็คสมบูรณ์แล้ว หรือแม้จะกรอกชื่อ นามสกุล ผู้รับเงินลงไปช่องว่าง “จ่าย.....หรือผู้ถือ” โดยไม่ได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ก็ยังเป็นเช็คผู้ถืออยู่ กรณีนี้หมายความว่า จ่ายให้กับผู้ที่ถูกระบุชื่อไว้ในเช็ค หรือผู้ถือก็ได้

การส่งจ่าย “เช็คจ่ายผู้ถือ” โดยไม่ได้ระบุชื่อผู้รับเงินในช่องว่าง “จ่าย.....หรือผู้ถือ” และยังขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก เช็คฉบับนี้จะกลายเป็นเช็คระบุชื่อทันที ถ้านำไปขึ้นเงินก็จะถูกปฏิเสธจากธนาคาร เพราะเป็นเช็คที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายเพราะไม่มีชื่อผู้รับเงิน

หรือเขียนคำว่า “เงินสด” ลงในช่องว่าง “จ่าย.....หรือผู้ถือ” แล้วขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก เช็คฉบับนี้ก็กลายเป็นเช็คระบุชื่อเช่นกัน แต่เป็นเช็คที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เพราะว่า คำว่า “เงินสด” ไม่ใช่ชื่อผู้รับเงิน

(2) เช็คระบุชื่อ

เช็คระบุชื่อ หมายถึง เช็คที่ต้องระบุชื่อผู้รับเงินไว้ในเช็คให้ถูกต้องครบถ้วน การนำเช็คระบุชื่อที่ยังไม่ระบุชื่อผู้รับเงินไปขอขึ้นเงินกับธนาคาร จะถูกปฏิเสธการจ่ายเงินจากธนาคารทันที เพราะเป็นเช็คที่มีรายการไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามกฎหมาย (มาตรา 988)

ดังนั้นเวลาจะเขียนเช็คส่งจ่ายเงินให้ใคร ต้องเขียนชื่อ นามสกุล ของผู้รับเงิน ลงในช่องว่าง “จ่าย.....หรือผู้ถือ” ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออกก็จะมีผลทำให้เช็คนั้นเป็นเช็คระบุ

1.2 การโอนเช็ค

เช็คจ่ายผู้ถือ สามารถโอนเปลี่ยนมือกันได้ เพียงโดยการส่งมอบเช็คให้แก่กันก็เป็นอันใช้ได้ ดังนั้นใครก็ได้ที่เป็นผู้ถือเช็คแบบนี้ไปขึ้นเงินกับ ธนาคาร ธนาคารก็จะจ่ายเงินสดให้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีการสลักหลังอย่างเช่นเช็คระบุชื่อแต่อย่างใด

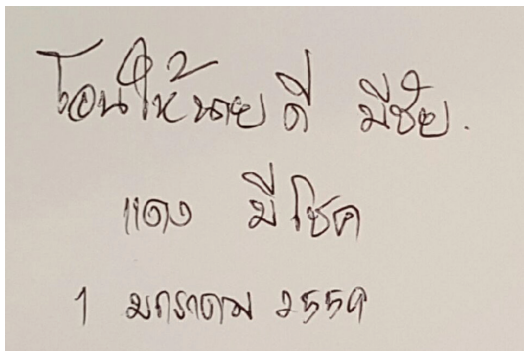
เช็คระบุชื่อ สามารถโอนต่อไปได้ด้วยการที่ผู้ทรงเช็คสลักหลังแล้วส่งมอบให้กับผู้รับโอน ซึ่งการสลักหลัง หมายถึง การเขียนข้อความพร้อมกับการลงลายมือชื่อหรือลงลายมือชื่ออย่างเดี่ยวที่ด้านหลังของเช็คเพื่อแสดงถึงการโอนเช็คคนั้น การสลักหลังเช็คนั้นยังสามารถทำได้หลายแบบด้วยกันคือ

การสลักหลัง มี 2 แบบ

1. สลักหลังเฉพาะ หมายถึง การสลักหลังเช็คโดยระบุชื่อผู้รับโอนไว้ด้วย พร้อมด้วยลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง เช่น นายดำต้องการโอนเช็คให้นายเขียวนายดำจึงสลักหลังว่า โอนให้นายเขียวและลงลายชื่อนายดำ แล้วส่งมอบเช็คนั้นให้นายเขียว ก็เป็นอันว่าสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว

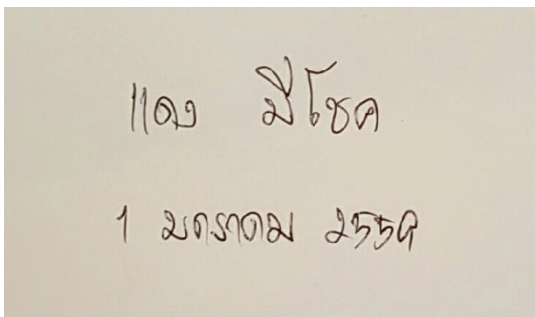
ตัวอย่าง การสลักหลังเฉพาะ

โอนให้นาย ก เขียว.
1100 ๕๕๕๕
1 มกราคม ๒๕๕๕

2. สลักหลังลอย หมายถึง การสลักหลังโดย
ลงลายมือชื่อผู้สลักเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ระบุชื่อผู้รับ
โอนไว้ด้วย เช่น ถ้านายดำต้องการโอนเช็คให้นาย
เชียว นายดำเพียงลงลายมือชื่อที่ด้านหลังเช็คแล้วส่ง
มอบให้นายเชียวก็เป็นอันสมบูรณ์เช่นกัน

ตัวอย่าง การสลักหลังลอย

การสลักหลัง ถ้าประสงค์จะโอนเช็คให้เฉพาะตัว ก็สามารถระบุงการห้ามสลักหลังต่อไว้ก็ได้ เช่น นายดำต้องการโอนเช็คให้นายเขียวเฉพาะตัว นายดำ ต้องสลักหลังว่า “โอนให้นายเขียว” แล้วระบุข้อความในบรรทัดต่อมาว่า “ห้ามสลักหลังต่อ” และลงลายมือชื่อนายดำไว้ แล้วส่งมอบให้นายเขียวอย่างนี้ นายเขียวไม่สามารถสลักหลังโอนให้ใครอีกต่อไป ถ้านายเขียวฝ่าฝืนโดยยังโอนเช็คนั้นต่อไป นายดำก็พ้นความรับผิดชอบเช็คนี้กับบุคคลผู้รับโอนต่อจากนายเขียว

การสลักหลังต้องเป็นข้อความอันปราศจากเงื่อนไขใด ๆ ถ้ามีไว้ให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นมิได้เขียนไว้เลย ผู้สลักหลังจะโอนเช็คโดยวางเงื่อนไขในการสลักหลังว่าให้การโอนมีผลเมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นไม่ได้

1.3 เช็คขีดคร่อมและเช็คไม่ขีดคร่อมมีความหมายว่าอย่างไร

เช็คขีดคร่อม หมายถึง เช็ค ที่เขียนเส้นขนานคู่ขีดขวางไว้ด้านหน้าเช็ค เป็นการแสดงให้ธนาคารรับฝากเข้าบัญชีของผู้ทรงเช็คเท่านั้น ผู้ทรงเช็คหมดสิทธิ์ที่จะขอเบิกเงินสดจากธนาคาร

ผู้ทรงเช็คขีดคร่อมจึงไม่สามารถนำเช็คมาขอเบิกเงินสดตามเช็คนั้นได้ในทันที จะต้องนำฝากเข้าบัญชีเงินฝากของตนที่ได้เปิดไว้กับธนาคารแล้วให้ธนาคารผู้รับฝากเป็นผู้ไปเรียกเก็บเงินให้เท่านั้น

ประเภทของเช็คขีดคร่อม

มี 2 ประเภท คือ

1. เช็คขีดคร่อมทั่วไป

หมายถึง เช็คขีดคร่อมที่สามารถนำฝากเข้าบัญชีของธนาคารใดก็ได้ ตัวอย่างการขีดคร่อมทั่วไป เช่น ขีดเส้นขนานตัดในแนวเฉียง บริเวณมุมบนซ้ายของเช็ค หมายความว่า ต้องนำฝากเข้าบัญชีตามชื่อที่ระบุไว้ด้านหลังหน้าเช็คเท่านั้น ถ้าจะนำฝากเข้าบัญชีคนอื่น ต้องมีการลงลายมือชื่อสลักหลังของผู้สลักหลังคนแรก และหรือคนอื่น ๆ ต่อ ๆ กันมา จนถึงลายมือชื่อสลักหลังของผู้ทรงคนสุดท้าย ซึ่งสลักหลังโอนให้กับผู้นำฝากเข้าบัญชีธนาคาร

การขีดคร่อมแบบนี้ห้ามนำไปใช้กับเช็คจ่ายผู้ถือที่ไม่ระบุชื่อผู้รับเงินหรือเช็คจ่ายผู้ถือที่เขียนคำว่า “เงินสด” ไว้ที่ช่องว่าง “จ่าย.....หรือผู้ถือ” ถ้าขีดคร่อมเช็ค “จ่ายผู้ถือ” แบบนี้แล้วนำเช็คไปฝากเข้าบัญชีธนาคาร ธนาคารจะปฏิเสธการรับฝากทันที เพราะไม่มีชื่อตามบัญชีที่ด้านหน้าเช็ค

“เข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น” หรือ “A/C Payee Only” หมายความว่า เช็คฉบับนี้ไม่อาจโอนต่อไปได้ด้วยการสลักหลัง การนำฝากเข้าบัญชีธนาคารก็ต้องนำฝากเข้าบัญชีของผู้ที่มีชื่อระบุไว้ที่ด้านหน้าเช็คเท่านั้น (การขีดคร่อมแบบนี้ห้ามนำ

ไปใช้กับเช็คจ่ายผู้ถือที่ไม่ระบุชื่อผู้รับเงินหรือ
 เช็คจ่ายผู้ถือที่เขียนคำว่า “เงินสด” ไว้ที่ช่องว่าง
 “จ่าย.....หรือผู้ถือ” ถ้าขีดคร่อมเช็ค “จ่าย
 ผู้ถือ” แบบนี้แล้วนำเช็คไปฝากเข้าบัญชีธนาคาร
 ธนาคารจะต้องปฏิเสธการรับฝากทันที เพราะไม่มี
 ชื่อตามบัญชีที่ด้านหน้าเช็ค หรือกรณีเขียนระบุ
 “เงินสด” ธนาคารจะปฏิเสธการรับฝากเช่นกัน
 เพราะคำว่า “เงินสด” ไม่ใช่ชื่อคน และยังทำให้เช็ค
 ฉบับนี้เสียไปเลย เพราะจะนำไปเบิกเงินสดอย่างเช็ค
 จ่ายผู้ถืออีกไม่ได้

ธนาคารกรุงสยาม จำกัด
 Krung Siam Bank Limited
 สำนักงานใหญ่ ถนนสีลม กรุงเทพฯ

วันที่ 1 มิถุนายน 2567
 Date

จ่าย.....หรือผู้ถือ

Pay หนึ่งพันบาทถ้วน

หรือตามคำสั่ง
 or order

จำนวนเงิน The sum of

100,000 ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑๐๐,๐๐๐ บาท

เช็คที่ Chq. No. ๐๐๐๐๑๗
 สาขา Branch No. ๐๒๐๐๑
 บัญชี Account No. ๐๐๐๐๐๘

2. เช็คชิตคร่อมเฉพาะ หมายถึง เช็คชิตคร่อมที่ระบุชื่อธนาคารไว้ด้วย การนำเช็คชิตคร่อมแบบนี้ฝากเข้าบัญชีธนาคาร จะต้องนำฝากเข้าบัญชีธนาคารที่ระบุชื่อชิตคร่อมไว้เท่านั้น

ตัวอย่างการชิตคร่อมเฉพาะ เช่น ชิตเส้นขนานตัดในแนวเฉียงบริเวณมุมบนซ้ายของเช็คแล้วเขียนชื่อธนาคารไว้ด้านในระหว่างเส้นสองเส้นนั้น เช่น เขียนคำว่า “ธนาคารกรุงสยาม” หมายความว่า เช็คฉบับนี้จะนำฝากเข้าบัญชีธนาคารอื่นไม่ได้ ต้องนำฝากเข้าบัญชีของธนาคารกรุงสยามเท่านั้น สามารถใช้ได้กับเช็คผู้ถือ และเช็ครระบุชื่อ

2 ข้อสังเกต เกี่ยวกับ การปฏิบัติ งานของ ธนาคาร

1. พนักงานการเงิน ต้องตรวจสอบลายมือชื่อของผู้มีอำนาจสั่งจ่าย และเงื่อนไขของการสั่งจ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเป็นนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นตามกฎหมาย เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น เนื่องจากบรรทัดฐานตามคำพิพากษาศาลฎีกา ถือว่าธนาคารเป็นผู้มีวิชาชีพการจ่ายเงินตามเช็คที่มีผู้มาขอเบิกเงินเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งซึ่งต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ย่อมจะต้องมีความชำนาญในการตรวจสอบลายมือชื่อในเช็คว่าเป็นลายมือชื่อของผู้สั่งจ่ายหรือไม่ยิ่งกว่าคนทั่วไปด้วย

ในกรณีที่เชื่คนั้นมีลายมือชื่อปลอม หรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ จึงมีผลต่อความรับผิดชอบของธนาคาร

ลายมือชื่อปลอม หมายถึง บุคคลใดลงลายมือชื่อผู้อื่นให้ปรากฏลงในตัวเงิน โดยตั้งใจให้บุคคลภายนอกเข้าใจว่าลายมือชื่อนั้นเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของบุคคลที่ถูกปลอม ลายมือชื่อปลอมนั้นก็ย่อมเป็นอันใช้ไม่ได้เลย

ลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ เป็นกรณีที่บุคคลหนึ่งเขียนชื่อผู้อื่นลงในตัวเงิน โดยตั้งใจจะกระทำความแทนเจ้าของลายมือชื่อเพียงแต่เจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงมิได้มอบหมาย เช่น ก. ลงลายมือชื่อ ข. ในตัวเงิน แล้วเขียนข้อความต่อไปว่าทำแทนนาย ข. เช่นนี้ ก. มิได้เขียนลายมือชื่อ ข. โดยให้ผู้อื่นเข้าใจว่า ข. เป็นผู้เขียนเอง หากแต่ ก. เขียนลายมือชื่อ ข. โดยให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนมีอำนาจกระทำการแทน ข.

ลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจนั้น เป็นอันใช้ไม่ได้เลย หมายถึงเจ้าของลายมือชื่อที่ถูกปลอมหรือลงโดยปราศจากอำนาจนั้น ไม่มีความรับผิดชอบใดๆ เพราะบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้ลงลายมือชื่อในเช็คตามมาตรา 900 และผู้ที่ได้เช็คนั้นไม่อาจนำเช็คนั้นไปฟ้องเจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงได้

ฎ.4759/2557 จำเลยที่ 1 เป็นธนาคารพาณิชย์ พนักงานของจำเลยที่ 1 มีหน้าที่ต้องระมัดระวังและต้องใช้ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษตรวจสอบเช็คที่โจทก์ส่งจ่าย หากมีการแก้ไขชื่อผู้รับเงินซึ่งเป็นข้อความสำคัญในเช็คโดยเห็นประจักษ์ ก็ชอบที่จะปฏิเสธการใช้เงิน เพราะเหตุที่เป็นตัวเงินปลอมตาม ป.พ.พ. มาตรา 1007 โดยแจ้งให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของเช็คทราบทันที ไม่เช่นนั้นแล้วหากมีการจ่ายเงินตามเช็คไปย่อมเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของพนักงานของจำเลยที่ 1 การที่โจทก์ส่งจ่ายเช็คพิพาทแล้ว อ. แก้ไขปลอมแปลงเช็คนั้นภายหลัง ไม่อาจถือเป็นความประมาทเลินเล่อของ

โจทก์ การใช้เงินไปตามเช็คของจำเลยที่ 1 จะได้รับความคุ้มครองเพียงใด ต้องเป็นไปตามที่ ป.พ.พ. มาตรา 1009 บัญญัติไว้

2. สิทธิปฏิเสธการจ่ายตามเช็ค กฎหมายให้สิทธิธนาคารในการใช้ดุลพินิจไม่จ่ายเงินตามเช็ค (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 991) หรือจะต้องปฏิเสธการจ่ายเงินโดยเด็ดขาด (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 992) ดังต่อไปนี้

2.1 เมื่อบัญชีของผู้สั่งจ่ายไม่มีเงินพอที่จะจ่ายตามที่ระบุในเช็ค (เช็คเต็ม) แต่ถ้าผู้สั่งจ่าย (ผู้ออกเช็ค) ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี (OD) แม้เงินในบัญชีไม่พอจ่าย แต่ถ้าวงเงินตามเช็คไม่เกินข้อตกลงตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี ธนาคารต้องจ่ายเงินให้ อย่างไรก็ตามแม้มีเงินไม่พอจ่าย แต่หากธนาคารใช้ดุลพินิจจ่ายเงินตามเช็คไป ถือว่าเป็นการจ่ายเงินไปโดยชอบและธนาคารมีสิทธิหักเงินจากบัญชีผู้สั่งจ่ายได้

2.2 เช็คยื่นเมื่อพ้น 6 เดือน นับแต่วันออก
เช็ค แม้ว่าเงินในบัญชีผู้ส่งจ่ายจะมีเงินเพียงพอ แต่
ธนาคารก็อาจใช้ดุลพินิจไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น

2.3 มีคำบอกกล่าวว่าเช็คหายหรือถูกลักไป
แม้ผู้ทรงเช็คจะมีการแจ้งให้ธนาคารทราบว่าเช็คหาย
หรือถูกลักไป โดยหลักธนาคารจะต้องไม่จ่ายเงินให้
กับผู้ที่มาขึ้นเงินตามเช็คที่หายหรือลักไปนั้น แต่หาก
ธนาคารเห็นว่าผู้ที่นำเช็คมาขึ้นเป็นผู้ทรงที่แท้จริง
ธนาคารก็มีอำนาจจ่ายเงินตามเช็คได้ และสามารถ
หักบัญชีของผู้ส่งจ่ายได้ ถือว่าเป็นการจ่ายตามระเบียบ

2.4 ผู้ส่งจ่ายมีคำบอกห้ามใช้เงิน แต่
ธนาคารจะได้รับคำบอกห้ามก่อนมีการใช้เงินตามเช็ค
หากธนาคารฝ่าฝืนคำสั่งของผู้ส่งจ่าย ถือเป็นการ
กระทำที่ไม่ชอบ ธนาคารต้องรับผิดชอบชำระเงินและ
ค่าเสียหายคืนผู้ส่งจ่าย

2.5 ธนากรรู้ว่าผู้สั่งจ่ายตาย ถ้าธนากร
รู้ว่าผู้สั่งจ่ายตายต้องไม่จ่ายเงินตามเช็คให้แก่ผู้นำเช็ค
มาขึ้นเงิน หากธนากรใช้เงินไปย่อมเป็นการไม่ชอบ
ไม่มีสิทธิไปหักเงินจากบัญชีของผู้สั่งจ่าย แต่ถ้า
ธนากรไม่รู้ถึงความตายของผู้สั่งจ่ายแล้ว ธนากรใช้
เงินไป ถือว่าธนากรได้ใช้เงินโดยถูกระเบียบและ
ชอบด้วยกฎหมาย

3. ความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็ค การออกเช็ค โดยไม่ระมัดระวัง ในบางครั้งอาจมีความผิดในทางอาญาได้ เรื่องนี้ได้บัญญัติไว้ชัดในพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 4 ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย โดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คคนนั้น
- (2) ในขณะที่ออกเช็คคนนั้นไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้
- (3) ให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชี อันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คคนนั้น
- (4) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คคนนั้นได้

(5) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินนั้นโดยเจตนา
ทุจริต เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วย
กฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น
ผู้ออกเช็คมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหก
หมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

ถาม - ตอบ ปัญหาที่ พบบ่อย

3

1. หากถูกขโมยเช็คไปขึ้นเงิน โดยผู้ร้ายขโมยเช็คไปรวมทั้งบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ส่งจ่ายไปด้วย หากผู้ร้ายออกเช็คส่งจ่ายให้ตนเอง เราจะแจ้งความเอาผิดกับธนาคารได้หรือไม่ครับ ถ้าแจ้งความได้ เราจะแจ้งเขาทำอะไร ธนาคารต้องรับผิดชอบในการที่ขาดการตรวจสอบในการนำเช็คมาขึ้นเงินในครั้งนี้อะไร

ตอบ : กรณีผู้ส่งจ่ายปล่อยปละละเลยวางสมุดเช็คไว้โดยไม่ได้เก็บไว้ให้มิดชิด เมื่อปรากฏว่ามีผู้ขโมยสมุดเช็คไปออกเช็คส่งจ่ายเงิน และธนาคารมีการจ่ายเงินตามเช็คไป ย่อมถือว่าเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ส่งจ่ายเอง การใช้ของ

ธนาคารเป็นไปโดยชอบ ธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบผู้ส่ง
จ่ายในจำนวนเงินที่ได้จ่ายตามเช็คไป

2. แม้จะมีคำบอกกล่าวว่าจะเช็คหายหรือถูกลักไป แต่
เช็คดังกล่าวเป็นแคชเชียร์เช็ค (เช็คเงินสด) ธนาคาร
สามารถใช้ดุลพินิจปฏิเสธการจ่ายเงินได้หรือไม่

ตอบ : ธนาคารไม่สามารถปฏิเสธการจ่าย
เงินตามแคชเชียร์เช็ค เนื่องจากธนาคารยังมีฐานะเป็น
ผู้ส่งจ่ายในอีกฐานะหนึ่ง ธนาคารไม่ได้รับความ
คุ้มครองตามมาตรา 991 และ 992

3. เช็คแต่งคืออะไร

ตอบ : เช็คแต่ง หมายความว่าธนาคารปฏิเสธ
การจ่ายเงินตามเช็ค เช่นรับเช็คมาเมื่อวันที่ 1
กันยายน 2559 ถ้ายังไม่ได้นำเช็คไปขึ้นเงินกับ
ธนาคารก็ถือว่าเช็คยังไม่แต่ง ต้องนำเช็คไปขึ้นเงินกับ
ธนาคารก่อนเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว
เช็คต้องมีอายุความ 3 เดือนนับแต่วันที่เช็คปฏิเสธ
การจ่ายเงินต้องรีบไปแจ้งความร้องทุกข์เพื่อให้
ทนายความฟ้องคดีภายในอายุความ 3 เดือน (คดี

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534) คดีแพ่งฟ้องได้ภายใน 1 ปี

4. เช็คคืนคืออะไร

ตอบ : เช็คคือเช็คที่เงินในบัญชีไม่พอจ่าย ธนาคารจึงคืนเช็คให้ผู้รับเช็คติดต่อผู้สั่งจ่าย หรือคืนขาดไปเลย

5. สาเหตุเช็คคืนเป็นอย่างไร

ตอบ : เงินในบัญชีไม่พอจ่าย ทางธนาคารดำเนินการได้สองทาง คือ

1. ให้ติดต่อผู้สั่งจ่าย หรือคืนขาดไปเลย
2. ข้อตกลงไม่ตรงกับที่มีอยู่กับธนาคารเช่น ลายมือชื่อไม่ตรงวันที่ในเช็คขาดอายุ (เกินหกเดือน) ชื่อผู้รับเงิน (ผู้ทรงเช็ค) ไม่ตรงกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวนเงินที่เป็นตัวเลขกับตัวอักษรไม่ตรงกันวันที่สั่งจ่ายไม่มีในปฏิทินเช่น 29 กุมภาพันธ์ ในปีที่มี 28 วัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 6
พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค
พ.ศ. 2534.